

Sygn. akt II Ca 1464/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Monika Kośka**

Sędziowie: **SO Beata Piwko (spr.)**

SO Cezary Klepacz

Protokolant: protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 stycznia 2014 r. w K.

sprawy z powództwa Gminy S.

przeciwko T. P.

o zapłatę

i z powództwa wzajemnego T. P.

przeciwko Gminie S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Busku - Zdroju

z dnia 23 sierpnia 2013 r., sygn. I C 488/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości i:

1) oddala powództwo Gminy S. przeciwko T. P..

2) zasądza od Gminy S. na rzecz T. P. 197(sto dziewięćdziesiąt siedem) złotych tytułem kosztów procesu związanych z powództwem głównym,

3) zasądza od Gminy S. na rzecz T. P. 7650 (siedem tysięcy sześćset pięćdziesiąt) złotych,

4) oddala powództwo T. P. w pozostałej części.

5) zasądza od Gminy S. na rzecz T. P. 655 (sześćset pięćdziesiąt pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu związanych z powództwem wzajemnym,

6) nakazuje pobrać od Gminy S. na rzecz Skarbu Państwa- Sąd Rejonowy w Busku- Zdroju 1289,92 (jeden tysiąc dwieście osiemdziesiąt dziewięć 92/100) złotych tytułem kosztów sądowych,

II. oddala apelację w pozostałej części.

III. zasądza od Gminy S. na rzecz T. P. 1627,50 (jeden tysiąc sześćset dwadzieścia siedem 50/100) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego

II Ca 1464/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 sierpnia 2013r. w sprawie I C 488/12 Sąd Rejonowy w Busku Zdroju zasądził od pozwanego T. P. na rzecz powódki Gminy S. kwotę 900zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 września 2012 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 225 zł złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. W punkcie II wyroku Sąd Rejonowy oddalił powództwo wzajemne T. P. w całości i w tym zakresie koszty procesu między stronami wzajemnie zniósł. W punkcie III wyroku Sąd Rejonowy nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (tego Sądu) kwotę 1 289,92 zł tytułem wydatków związanych z opinią biegłego.

Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny, z którego wynika że powódka Gmina S. zawarła z pozwanym T. P. w dniu 11 kwietnia 2012 roku umowę o nr(...) w wyniku wyboru oferty w przetargu nieograniczony w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 roku. W ramach zawartej umowy pozwany zobowiązał się do wykonania dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy odcinka drogi na działkach ewidencyjnych numer (...) w G., gmina S., szczegółowo opisanych w umowie i zgodnie ze specyfikacją istotnych warunków zamówienia.

Za wykonanie prac będących przedmiotem umowy wykonawcy miało przysługiwać wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 9 000 złotych, wraz z należnym podatkiem VAT. Zgodnie z § 3 pkt. 1 umowy, strony ustaliły termin realizacji przedmiotu umowy na dzień 31 sierpnia 2012 roku. W umowie zagwarantowano każdej ze stron prawo do odstąpienia od umowy. W § 6, w pkt. 7, podpunkt a, strony ustaliły, że za zwłokę w wykonaniu określonego w umowie przedmiotu umowy, za każdy dzień zwłoki, kara umowna będzie wynosiła 1% wynagrodzenia ryczałtowego za ten przedmiot umowy, za każdy dzień zwłoki. W tym samym punkcie, w podpunkcie b, określiły karę umowną za odstąpienie od umowy z przyczyn zależnych od wykonawcy, w wysokości 10% wynagrodzenia ryczałtowego za przedmiot umowy.

W ramach przedmiotowej umowy, pozwany zobowiązał się do wykonania dokumentacji projektowo-kosztorysowej i jej złożenia, wraz z wnioskiem o wydanie decyzji i pozwolenia na budowę, do Starostwa Powiatowego w S., w ciągu trzech dni od podpisania protokołu zdawczo-odbiorczego. Jednakże, w dniu 6 września 2012 roku, powódka wystąpiła do pozwanego z wezwaniem o zapłatę kary umownej, w kwocie 900 zł, twierdząc że pozwany nie wywiązał się z obowiązków przyjętych treścią umowy. W dniu 7 września 2012 roku, powódka sporządziła notę księgową na powyższą kwotę, na którą to pozwany nie zareagował, a pismem z dnia 14 września 2012 roku zwrócił tę notę księgową powódce, podnosząc że stopień zaawansowania przez niego prac odnośnie dokumentacji wynosi 90%. W tym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy uznał za bezsporny fakt zawarcia umowy między powódką a powodem, oraz fakt określenia w treści umowy kar umownych za opóźnienie w realizacji umowy i za bezpodstawne od umowy odstąpienie. Sąd Rejonowy podkreślił możliwość takich zapisów, przytaczając przepisy Kodeksu Cywilnego, a to art. 483 § 1, który statuuje możliwość zastrzeżenia w umowie zapłaty określonej sumy (kary umownej) tytułem naprawy szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego, oraz art. 484 § 1, który określa wysokość kary umownej na wysokość zastrzeżoną w umowie, bez względu na poniesioną szkodę. Powołując się na wyrok SN z dnia 11 lutego 1999r., sygn. III CKN 166/98 podnosi, że w momencie gdy dłużnik obali domniemanie, iż to z jego winy powstało opóźnienie w spełnieniu wierzytelności, to nie można żądać od niego kary umownej.

Zdaniem Sądu Rejonowego, powództwo okazało się zasadne. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, uznał Sąd Rejonowy, że to pozwany ponosi winę za nieterminowe wykonanie prac, a jego wina nie budzi wątpliwości. Sąd uznał zastrzeżenia pozwanego za całkowicie pozbawione zasadności. Uznał, że podpisując umowę jako wykonawca, pozwany przyjął na siebie określone w umowie obowiązki co do sposobu i terminu realizacji umowy. Sąd uznał, że pozwany nie zgłaszał swych zastrzeżeń powódce, mimo permanentnej możliwości kontaktu z przedstawicielami strony powodowej. Nadto, Sąd Rejonowy uznał powództwo wzajemne za bezzasadne, argumentując

to brakiem jakichkolwiek faktur co do zakończenia prac oraz brakiem podpisania protokołu zdawczo-odbiorczego. Prócz tego, zdaniem Sądu, nie zaszły żadne okoliczności co do zmiany terminu realizacji zamówienia.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany (powód wzajemny) T. P., skarżąc go w całości i zarzucając:

1) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że:

a) pozwany odstąpił od wykonania umowy, podczas gdy pozwany nigdy nie złożył oświadczenia o odstąpieniu od umowy, co więcej deklarował chęć zakończenia prac projektowych, natomiast umowa została bezpodstawnie zerwana przez zamawiającego, czyli Gminę S.,

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 644 k.c. poprzez uznanie, że roszczenie powoda nie jest wymagalne w sytuacji, gdy to powódka bezpodstawnie odstąpiła od umowy i w związku z powyższym winna zapłacić pozwanemu wynagrodzenie.

Wskazując na powyższe, pozwany (powód wzajemny) wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie w przeważającej części.

Sąd Rejonowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, lecz na ich podstawie wywiódł mylne wnioski, których nie podziela Sąd Okręgowy.

Sąd Rejonowy prawidłowo odtworzył przebieg zdarzeń w przedmiotowej sprawie w tym względzie, że faktycznie doszło do zawarcia umowy między powódką Gminą S., a pozwanym (powodem wzajemnym) T. P., nr (...), w wyniku wyboru oferty w przetargu nieograniczony w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 roku, która opiewała na wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy odcinka drogi na działkach ewidencyjnych numer (...)w G., gmina S., szczegółowo opisanych w umowie i zgodnie ze Specyfikacją Istotnych Warunków Zamówienia (SIWZ). W umowie tej określono wynagrodzenie na ryczałtową kwotę 9 000 zł, a także precyzyjnie określono datę, do której zakończony miał być przedmiot umowy oraz obowiązująca strony formę odszkodowania, w postaci kar umownych, jakie grożą za zwłokę w wykonaniu określonego w umowie przedmiotu umowy (tj. 1% wynagrodzenia ryczałtowego za każdy dzień zwłoki) oraz za odstąpienie od umowy z przyczyn zależnych od wykonawcy (10% wynagrodzenia ryczałtowego).

Sąd Okręgowy podziela również teoretyczne wywody prawne co do możliwości zastrzeżenia umownego prawa odstąpienia w umowie.

Jednakże, zdaniem Sądu Okręgowego, ustalony w sprawie stan faktyczny prowadzi do odmiennych wniosków. Faktem jest, że pozwany T. P. nie ukończył w terminie dokumentacji określonej w umowie, a nadto nie uczynił tego po dziś dzień.

Po pierwsze jednak żadne z postanowień umowy nie przewidywało umownego prawa odstąpienia od umowy w rozumieniu przepisu art.395k.c. Przepis ten stanowi podstawę ustalenia w umowie, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie kompetencja do jednostronnego rozwiązania umowy. Jednak nie chodzi w tym przypadku o jej wypowiedzenie, które wywołuje skutek na przyszłość, ale o jego unicestwienie z mocą wsteczną. Dla skutecznego zastrzeżenia prawa odstąpienia kontrahenci muszą zawrzeć ważną umowę i ograniczyć przyznaną kompetencję **terminem końcowym**, a tego w niniejszej umowie brak. Zapis znajdujący się w §6pkt 7 b stanowiący, że za odstąpienie od umowy z przyczyn zależnych od wykonawcy, ten zapłaci zamawiającemu 10% wynagrodzenia nie może zostać zastosowany w niniejszym wypadku.

Zgodnie z treścią art. 187 § 1 k.p.c. pozew powinien m.in. zawierać dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie. Sąd nie może dostosowywać podstawy faktycznej do roszczenia określonego kwotowo w pozwie, związany jest bowiem podstawą faktyczną powództwa. Sąd nie może nie tylko orzec o czym innym niż domagał się powód, ale nie może też orzec na innej podstawie faktycznej niż wskazywana przez powoda. W niniejszej sprawie powód żądając zapłaty określonej w pozwie kwoty wskazał, że pozwany odstąpił od umowy w związku z czym powinien zapłacić karę umowną wynikającą z §6pkt 7 b umowy.

Powód określił zatem podstawę faktyczną roszczenia do faktów związanych z „odstąpieniem od umowy”. Postępowanie dowodowe, nie dało podstaw do przyjęcia po pierwsze ważnego zastrzeżenia umownego dotyczącego kary umownej związanej z odstąpieniem od umowy, po drugie, aby powód od umowy odstąpił.

Powództwo zatem nie mogło zostać uznane za zasadne. Podstawą orzeczenia nie mogą być okoliczności faktyczne, których powód nie objął swymi twierdzeniami. Skoro w toku procesu nie doszło do żadnej zmiany powództwa, granice orzekania wyznaczone były roszczeniem zgłoszonym w pozwie. Związanie sądu granicami żądania obejmuje nie tylko wysokość i rodzaj dochodzonego świadczenia, ale także elementy motywacyjne uzasadniające żądanie. Jak trafnie podniósł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 maja 2008 r. (sygn. akt III CSK 17/08, nie publ.) sąd orzeka o roszczeniach, które wynikają z faktów przytoczonych przez powoda.

Reasumując Sąd Okręgowy zaskarżony wyrok w punkcie I zmienił i powództwo oddalił. Zmiana orzeczenia w tym zakresie skutkowałą zmianą rozstrzygnięcia o kosztach procesu związanych z powództwem głównym. Powód jako strona przegrywająca w rozumieniu art.98k.p.c. musi oddać pozwanemu poniesione przez niego koszty procesu, którymi są wynagrodzeniem pełnomocnika (§6 pkt.2rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu) i opłata skarbową od pełnomocnictwa.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo wzajemne co do zasady jest usprawiedliwione. Pozwany deklarował chęć ukończenia pracy, nie uchylał się od przyjętego obowiązku. Zgłaszał natomiast, potrzebę zwiększenia wynagrodzenia i zapewnienia dodatkowych danych. Powołany w sprawie biegły A. J. potwierdził wykonanie znacznej części umowy, określając, w opinii ustnej, stopień ukończenia prac powoda na około 85% (k.106). Opinie biegłego Sąd Okręgowy ocenia jako wiarygodną i trafnie określającą stan wykonanych prac.

Powyższy wywód nakazuje uznać, że skoro prace ukończone były w 85%, a ryczałtowe wynagrodzenie dla wykonawcy, określone w umowie między stronami, wynosi 9 000zł, to powodowi wzajemnemu należy się 85% tej kwoty, czyli 7 650 zł.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w punkcie II w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. i zasądził od Gminy S. na rzecz T. P. 7650zł.

Zmiana rozstrzygnięcia w powyższej części skutkowałą zmianą orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu związanych z powództwem wzajemnym.

Powód wzajemny jest stroną wygrywającą w zasadzie w połowie i w związku z tym należy mu się zwrot kosztów w takim stosunku. Jednocześnie należy pamiętać, że pozwany (Gmina S.) jest także stroną wygrywającą w połowie. Koszty poniesione przez powoda wzajemnego to: 2400- wynagrodzenie pełnomocnika (§6 pkt.5rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu), 810zł opłata od pozwu, 500zł- zaliczka na biegłego, łącznie 3710zł. Koszty poniesione przez pozwanego wzajemnego to 2400zł- wynagrodzenie pełnomocnika (§6 pkt.2rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu). Tym samym powodowi wzajemnemu należy się 50% z 3710, czyli 1855zł, zaś pozwanemu wzajemnemu 50% z 2400, czyli 1200zł. Dokonując wzajemnej kompensaty, Sąd Okręgowy na podstawie art.100k.p. zasądził od pozwanego wzajemnego na

rzecz powoda wzajemnego 655zł tytułem zwrotu kosztów procesu związanych z powództwem wzajemnym. O kosztach sądowych związanych z postępowaniem przez sądem I instancji orzeczono na podstawie art.113ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W ocenie Sądu Okręgowego to pozwany wzajemny zobowiązany jest do pokrycia kosztów sądowych związanych z opinią biegłego, albowiem opinia ta przesądza co do zasady jej odpowiedzialność.

W pozostałej części apelacja nie jest zasadna.

Powód wzajemny nie udowodnił, aby wartość wykonanych przez niego prac przewyższała kwotę 7650zł. Art.232kpc stanowi, że to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne.

Oznacza to, że zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik.

Reasumując Sąd Okręgowy apelację dalej idącą oddalił na podstawie art.385k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100k.p.c.w zw. z art.108§2k.p.c. Skarżący jest stroną wygrywającą w połowie, w związku z czym w takim zakresie należy mu się zwrot kosztów związanych z tym postępowaniem (1200zł wynagrodzenie pełnomocnika + 1/2 opłaty od apelacji- 427,50zł).

SSO B.Piwko SSO M. Kośkla SSO C.Klepacz